

Dokumenttype	NOU 1992:28	Dokumentdato	1992-10-01
Tittel	To-instansbehandling, anke og juryordning i straffesaker		
Utvalgsnavn	To-instansutvalget		
Utvalgsleder	Keiserud, Erik		
Utgiver	Justisdepartementet		
Oppnevnt	1990-03-23	Sider	195
Kapittel	1 Innledning, sammendrag 2 Hovedpunktene i utvalgets innstilling 2.1 Utvalgets standpunkt til hovedspørsmålene i mandatet 2.2 Andre lovendringsforslag 2.3 Andre spørsmål som behandles		

2 Hovedpunktene i utvalgets innstilling

2.1 Utvalgets standpunkt til hovedspørsmålene i mandatet

Utvalgets mandat omfatter tre hovedspørsmål:

- 1) Overføring av førsteinstansbehandlingen av de alvorligste straffesakene fra lagmannsretten til herreds- eller byretten.
- 2) Spørsmålet om å gjøre lagmannsretten til den ordinære ankeinstans i straffesaker istedenfor Høyesterett.
- 3) Spørsmålet om å oppheve juryordningen i lagmannsretten.

Det første av hovedspørsmålene er drøftet i kap III. Utvalget finner at alle straffesaker bør behandles for herreds- eller byretten i første instans. Dermed blir det adgang til å få prøvd bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet i to instanser også i de alvorligste sakene, som i dag starter i lagmannsretten. Sterke rettssikkerhetshensyn taler etter utvalgets oppfatning for en slik endring. Den vil dessuten medføre at Norge iallfall i det alt vesentlige vil oppfylle kravene om to-instansbehandling i FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter og i FN's barnekonvensjon. To-instansbehandling vil imidlertid medføre ulemper ved at det kan komme til å gå lengre tid frem til endelig dom, og ved at fornærmede og andre vitner kan bli påført belastning ved å måtte fremstille seg for retten på ny. Dessuten vil ordningen kreve økte ressurser til rettsvesenet. Utvalget finner at disse ulempene ikke kan være avgjørende, men det må settes meget inn på å effektivisere saksbehandlingen for å unngå unødig tidsforbruk.

Det andre av hovedspørsmålene er drøftet i kap IV. Utvalget beskriver økningen i sakstilgangen til Høyesterett og Høyesteretts kjæremålsutvalg, og konkluderer med at det nå er oppstått en uholdbar arbeidssituasjon. Skal den gjeldende ankeordning i straffesaker opprettholdes, vil det måtte opprettes et betydelig antall nye dommerembeter i Høyesterett. Dette

er ikke ønskelig. Utvalget drøfter også de øvrige hensyn som kan tale for å legge ankesakene til lagmannsretten. Flertallet finner at det også bortsett fra hensynet til Høyesteretts og kjæremålsutvalgets arbeidssituasjon er gode grunner som taler for en slik endring, mens et mindretall, Andenæs og Rieber-Mohn, anser endringen som lite ønskelig, men nødvendig.

Etter utvalgets forslag vil således rettsmidlet mot dommer i herreds- eller byretten være anke til lagmannsretten. Dette gjelder uansett om angrepet retter seg mot bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, hvor rettsmidlet nå er fornyet behandling for lagmannsrett, eller om det retter seg mot saksbehandlingen, lovanvendelsen eller avgjørelsen om reaksjon, hvor anken etter den gjeldende ordning går til Høyesterett.

Det tredje hovedspørsmålet er drøftet i kap VI. Utvalgets flertall finner at de beste grunner taler for å gå bort fra juryordningen for lagmannsretten, og la alle saker behandles for meddomsrett. Et mindretall, Janne Kristiansen, er uenig i dette, og foreslår juryordningen opprettholdt i lagmannsretten ved anke i saker om forbrytelser som kan straffes med fengsel i mer enn 6 år. Både flertallet og mindretallet drøfter utførlig argumenter for og mot juryordningen.

2.2 Andre lovendringsforslag

Utvalget fremmer også en rekke andre lovendringsforslag, som stort sett står i forbindelse med de ovennevnte hovedspørsmål. Av de viktigere endringsforslagene skal nevnes:

Det foreslås at herredsretten som hovedregel skal ha sin nåværende sammensetning med n fagdommer og to legdommere også i de alvorligste straffesakene.

Imidlertid skal domstolens formann kunne bestemme at retten skal settes med to fagdommere og tre legdommere i saker som er særlig omfattende eller hvor andre særlige grunner foreligger. Se kap III pkt 4.

Lagmannsretten foreslås - eventuelt med forbehold for jursaker - satt med tre fagdommere og fire legdommere både ved anke over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet og ved anke over avgjørelsen om reaksjon. Rene saksbehandlings- og lovanvendelsesanker skal avgjøres av tre fagdommere alene. Se kap IV pkt 4.4.2 og 4.4.4. Slike anker skal med partenes samtykke kunne behandles skriftlig, se kap IV pkt 4.6.4.

Avgjørelse av skyldspørsmålet til ugunst for siktede skal i lagmannsretten kreve fem stemmer. Se kap IV pkt 4.4.3.

Anker til lagmannsretten skal undergis forberedende ankebehandling ved tre fagdommere. Disse skal kunne nekte anken fremmet dersom de enstemmig finner at den ikke vil føre frem. Anke i sak om forbrytelse som kan medføre fengsel i mer enn 6 år, skal ikke kunne nektes fremmet. I saker hvor verken påtalemyndigheten har påstått eller retten har idømt annen reaksjon enn bot eller inndragning, kan anke bare fremmes når de tre dommere gir samtykke, som skal gis når særlige grunner taler for det. Nektelse av samtykke skal kreve enstemmighet. Etter gjeldende regler kreves i alle saker samtykke av Høyesteretts kjæremålsutvalg for fornyet behandling av skyldspørsmålets faktiske side for lagmannsrett, og utvalget forutsetter at endringene vil

medføre overprøving i flere saker enn nå. Se kap IV pkt 4.2.

Anke til Høyesterett skal bare kunne fremmes med samtykke av Høyesteretts kjæremålsutvalg. Samtykke skal bare gis når anken gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken prøvd av Høyesterett. Nektelse av samtykke skal kreve enstemmighet. Høyesteretts kjæremålsutvalg skal kunne samtykke i at en anke som hører under lagmannsrett, bringes direkte inn for Høyesterett når anken gjelder et spørsmål av betydning utenfor den foreliggende sak eller det er særlig viktig å få saken hurtig avgjort. Se kap IV pkt 4.7.

Også avgjørelsen av anker over vedtakelsen av forelegg foreslås lagt til lagmannsretten. Se kap IV pkt 4.8.

Utvalget foreslår at hovedpunktene i forklaringene for herreds- eller byretten skal protokolleres. Formålet med dette er i første rekke å hindre at det for lagmannsretten oppstår tvil og tvist om hva som ble forklart for herreds- eller byretten. Se kap V.

I forbindelse med det sistnevnte forslag foreslår utvalget at rettens formann fritas for å foreta det innledende avhør av siktede, og at dette overlates til aktor og deretter til forsvareren.

Lagmannsretten foreslås gitt en vid adgang til å bestemme omfanget av bevisførselen i anker som ikke gjelder bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet. Se kap IV pkt 4.6.3.

Utvalget foreslår opphevelse av bestemmelsene i strpl § 388 nr 5 og nr 6. Etter disse bestemmelsene har Høyesteretts kjæremålsutvalg full kompetanse i kjæremål over lagmannsrettens avgjørelse av kjæremål om erstatning for uberettiget strafforfølgning eller varetektsfengsling ut over 6 måneder. Det pekes på muligheten av at disse saker i større utstrekning behandles muntlig i underinstansene. Se kap VII.

Det foreslås en justering av reglene om hvem som kan møte som aktor ved hovedforhandling. I de alvorligste straffesakene skal som regel en statsadvokat møte som aktor både i herreds- og byretten og i lagmannsretten. I andre saker åpnes det for en videre adgang til å la polititjenestemenn ved påtalemyndigheten føre aktoraget for lagmannsretten. Se kap III pkt 6.

2.3 Andre spørsmål som behandles

Om andre spørsmål som utvalget behandler, skal nevnes:

Blant annet på grunn av den debatt som har funnet sted i Stortinget om reglene om gjenopptakelse til gunst for siktede, finner utvalget ikke grunn til å ta spørsmålet om endring av disse reglene opp til nærmere drøftelse. Det pekes imidlertid på at forslaget om å la alle saker starte i herreds- eller byretten vil redusere behovet for å endre gjenopptakelsesreglene. Se kap VIII. Utvalget finner det tvilsomt om de endringer som foreslås med sikte på en videre adgang til to-instansbehandling, er tilstrekkelige til at Norge helt ut kan frafalle de forbehold som er tatt i forhold til de to FN-konvensjonene. Men rekkevidden av forbeholdene vil iallfall kunne begrenses vesentlig, dersom dette anses

ønskelig. Se kap IX.

De forslag utvalget fremmer, vil kreve en betydelig ressurstilførsel til rettsapparatet, og vil også ha betydelige administrative konsekvenser. Se kap X.
